१४९

दीर्घतमा औचथ्यः।अग्निः। विराट्।

महः स राय एषते पतिर्दन्निन इनस्य वसुनः पद आ।

उप ध्रजन्तमद्रयो विधन्नित्॥ १.१४९.०१

सः- असावग्निः। महः- महतीम्। रायः- दानयोग्यसम्पदम्। दन्- प्रयच्छन्। इनस्य इनः- स्वामिनः स्वामी सन्। वसुनः- सम्पदाम्। पदे- स्थाने। आ- आभिमुख्येन। आ ईषते- आगच्छति। उप ध्रजन्तम्- उपगच्छन्तम्। अद्रयः- अद्र्युपलक्षितजडशक्तयः। विधन्नित्- विधेया भवन्त्येव ॥१॥

स यो वृषा नरां न रोदस्योः श्रवोभिरस्ति जीवपीतसर्गः।

प्र यः सस्राणः शिश्रीत योनौ॥ १.१४९.०२

यः। वृषा- वर्षकः। नराम्- नृणाम्। न रोदस्योः- द्यावापृथिव्योरिव। श्रवोभिः- श्रुतिभिः। जीवपीतसर्गः- जीवानां अभ्युदयनिःश्रेयसानुभवस्रष्टा। अस्ति- भवति। सस्राणः- अन्तः प्रविष्टः सन्। योनौ- ऋतसद्मनि। प्र- प्रकर्षेण। शिश्रीत- प्रापयिता भवति ॥२॥

आ यः पुरं नार्मिणीमदीदेदत्यः कविर्नभन्यो३ नार्वा। सूरो न रुरुक्वाञ्छतात्मा॥ १.१४९.०३

यः। नार्मिणीम्- नृमनीषाम्। पुरम्- हृत्पुरम्। आ- आभिमुख्येन। अदीदेत्- उद्दीपयति। अत्यः- अतनशीलः। कविः- क्रान्तदर्शी। नभन्यः- व्योमस्थः। नार्वा- अश्व इव विराजते। शतात्मा- सर्वात्मा। सूरः- परमात्मा। न- इव। रुरुक्वान्- शोभते ॥३॥

Dr. Rangaji

अभि द्विजन्मा त्री रोचनानि विश्वा रजांसि शुशुचानो अस्थात्।

होता यजिष्ठो अपां सधस्थे॥ १.१४९.०४

अपाम्- मूलशक्तिप्रवाहाणाम्। सधस्थे- सद्मनि। यजिष्ठः- पूज्यतमः। होता- आह्वाता। द्विजन्मा- द्यावापृथिवीजः। त्रि रोचनानि- भूर्भुवःसुवराख्यानि त्रिसदनानि। विश्वा रजांसि- सर्वान् लोकान्। शुशुचानः- शोभयन्। अस्थात्- तिष्ठति ॥४॥

अयं स होता यो द्विजन्मा विश्वा दधे वार्याणि श्रवस्या।

मर्तो यो अस्मै सुतुको ददाश॥ १.१४९.०५

अयम्- एषः। सः। होता- देवाह्वाता। द्विजन्मा- पार्थिवमानसः। श्रवस्या- श्रुतीच्छया। विश्वा वार्याणि- सर्वान् कल्याणगुणान्। दधे- धारयति। यः। मर्तः- मनुष्यः। अस्मै- अग्नये। ददाश- ददाति। सः। सुतुकः- सुसन्ततिर्भवति ॥५॥

Dr. Ranganji